

Murroksesta mahdollisuuksiin – kohti yhteisöllistä ja oikeudenmukaista energiasiirtymää

9.6.2026

Suomi on sitoutunut saavuttamaan hiilineutraaliuden vuoteen 2035 mennessä, mikä edellyttää nopeaa mutta hallittua siirtymää turpeesta ja fossiilisista polttoaineista kestäviin, uusiutuviin energiaratkaisuihin. Etelä-Pohjanmaalla tämä muutos kytkeytyy erityisesti turpeen energiakäytön alasajoon sekä tarpeeseen kehittää alueelle uusia, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäviä ratkaisuja.

Energiajärjestelmään liittyvät valinnat vaikuttavat keskeisesti alueen elinvoimaan, työllisyyteen ja huoltovarmuuteen sekä siihen, miten oikeudenmukaisena energiasiirtymä paikallistasolla koetaan. Siirtymän onnistumisen kannalta keskeiseksi nousee oikeudenmukaisuus, jolla tarkoitetaan hyötyjen ja kustannusten tasapuolista jakautumista, alueellisten erityispiirteiden huomioimista sekä paikallisten toimijoiden aitoja osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia.

Euroopan unionin osarahoittama *Hiilineutraalit, oikeudenmukaiset ja kokonaiskestävät energiayhteisöt Etelä-Pohjanmaalla (HOKE)* -hanke kokosi yhteen Seinäjoen ammattikorkeakoulun, Vaasan yliopiston, Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin ja Vaasan ammattikorkeakoulun osaamisen. Yhteistyön tavoitteena oli tunnistaa ratkaisuja, joilla voidaan tukea alueen ilmastotavoitteiden saavuttamista, vahvistaa paikallista taloutta sekä edistää oikeudenmukaista energiasiirtymää. Keskiössä oli erityisesti se, minkälaiset yhteisölliset ja paikalliseen omistukseen perustuvat ratkaisut voisivat alueella toimia.

Tiekartta energiamurroksen tueksi

Hankkeen keskeisin tulos on Etelä-Pohjanmaan yhteisöenergian tiekartta, joka nojaa hankkeessa koottuun tietopohjaan alueen uusiutuvan energian potentiaalista, yhteisöllisistä toteutusmalleista sekä energiasiirtymän keskeisistä aluetaloudellisista, ympäristö- ja luontovaikutuksista sekä sosiaalisista vaikutuksista.

Tiekartta kokoaa yhteen tutkimustiedon, sidosryhmien näkemykset ja käytännön opit sekä esittää vaiheistetun etenemispolun kohti uusiutuvaan energiaan perustuvaa, paikallisesti omistettua energiajärjestelmää.

Tiekartta rakentuu kolmesta toisiaan täydentävästä kokonaisuudesta: etenemistä jäsentävästä polkumallista, eri kehitysvaiheisiin soveltuvista konkreettisista ratkaisuista sekä toteutusta tukevista toimintamalleista ja yhteistyörakenteista. Lähtökohtana on hallittu siirtymä, jossa ratkaisuja otetaan käyttöön vaiheittain osaamista, luottamusta ja investointikyvykkyyttä vahvistaen.

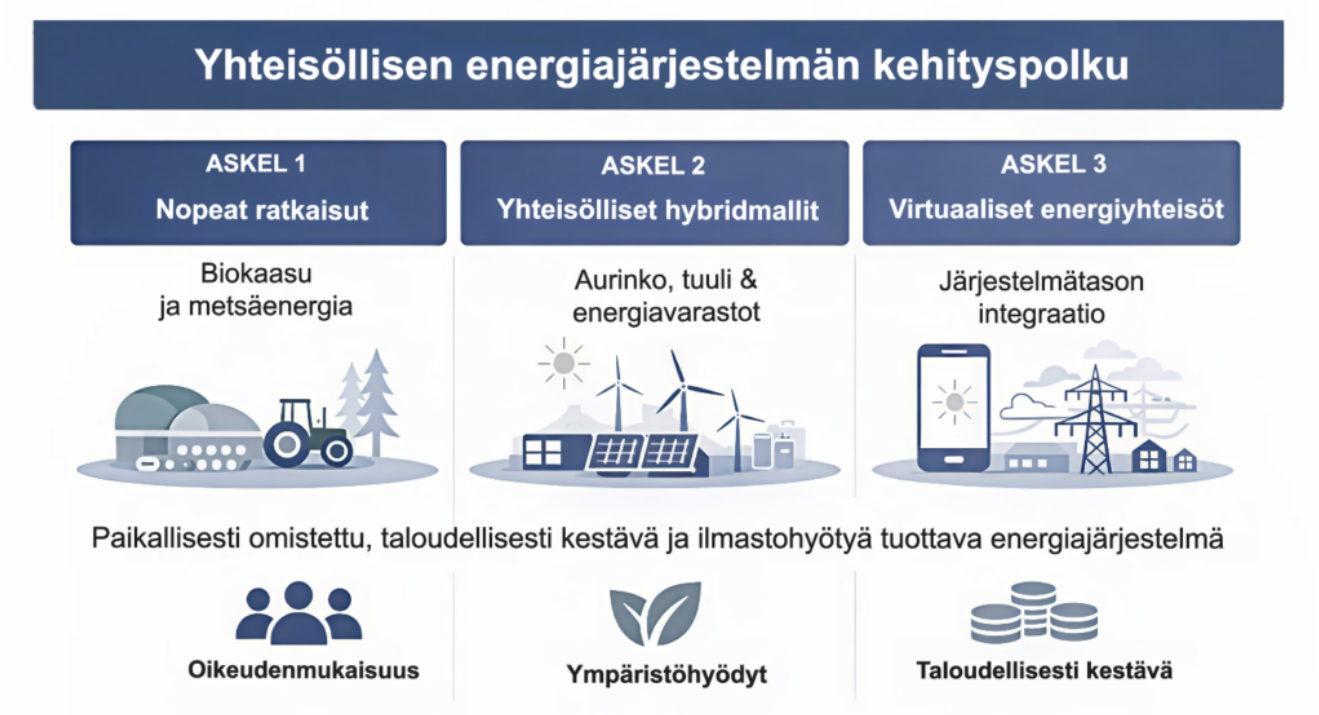

Polkumalli jäsentää etenemistä nykytilanteesta lyhyen aikavälin ratkaisuista kohti laajempaa yhteisöllisyyttä ja edelleen koko energiajärjestelmän integraatiota (kuva tuotettu tekoälyllä).

Ratkaisut kehittyvät vaiheittain

Alkuvaiheessa painottuvat nopeasti toteutettavat ja matalariskiset ratkaisut, kuten biokaasu ja metsäenergia, jotka hyödyntävät olemassa olevaa infrastruktuuria ja mahdollistavat nopean siirtymän uusiutuvaan energiantuotantoon.

Seuraavassa vaiheessa ratkaisuja laajennetaan yhdistämällä aurinko- ja tuulivoimaa sekä energian varastointia hybridimalleiksi, mikä parantaa energiajärjestelmän joustavuutta, toimitusvarmuutta ja taloudellista ennakoitavuutta.

Pitkällä aikavälillä tavoitteena on järjestelmätason integraatio, jossa energiaa tuotetaan, varastoidaan, jaetaan ja ohjataan kokonaisuutena digitaalisten ratkaisujen tukemana. Tämän toteutuminen edellyttää kuitenkin sääntelyn ja markkinarakenteiden kehittymistä.

Yhteistyö mahdollistaa toteutuksen

Yhteisöenergian toteutusta tukevia toimintamalleja ja yhteistyörakenteita kartoitettiin työpajojen, haastatteluiden ja tutkimuskirjallisuuden pohjalta.

Tulokset korostavat, että energiasiirtymä ei ole pelkästään tekninen kysymys, vaan edellyttää yhteistyötä, luottamusta ja toimivaa organisointia. Hankkeet käynnistyvät usein pienen ydinjoukon aloitteesta ja etenevät selkeän roolijaon, avoimen viestinnän ja paikallistuntemuksen varassa.

Varhainen vuorovaikutus, ennakoiva viranomaisyhteistyö sekä kuntien mahdollistava rooli tukevat hankkeiden sujuvaa etenemistä. Taloudellisesta näkökulmasta korostuvat investointituet, toimijoiden varhainen sitouttaminen sekä uskottava rahoitusmalli. Sosiaalinen hyväksyttävyys puolestaan vahvistuu, kun paikalliset hyödyt tehdään näkyviksi jo varhaisessa vaiheessa.

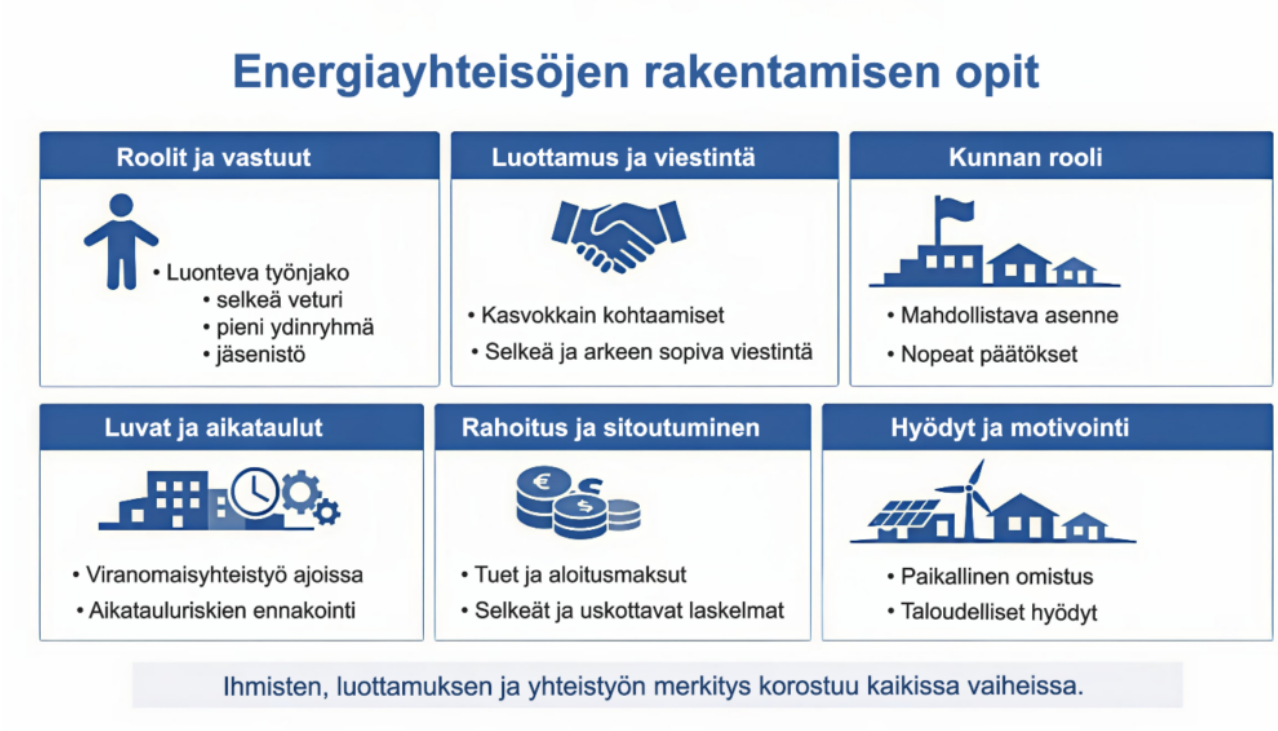

Energiayhteisöjen rakentamisen keskeiset opit: roolit, yhteistyö, rahoitus ja paikallinen hyväksyttävyys (kuva tuotettu tekoälyllä).

Pullonkaulana sääntely – ei teknologia

Yhteisöenergian yleistymistä ei tällä hetkellä rajoita niinkään teknologia tai energiavarat, vaan sääntely ja rahoituskehikko. Nykyinen toimintaympäristö asettaa merkittäviä rajoitteita hajautettujen ja yhteisöllisten energiaratkaisujen toteuttamiselle, erityisesti uusiutuvan sähkön tuotannossa. Toinen keskeinen kysymys

liittyy toimijuuteen: kuka tunnistaa paikalliset mahdollisuudet, aktivoi toimijat ja vie hankkeet kohti toteutusta? Ja ehkä kaikkein tärkeimpänä: miten nämä toimijat löydetään – ja miten heitä voidaan aidosti tukea?

Hajautettujen energiayhteisöjen mahdollistaminen, uusien rahoitus- ja omistusmallien kehittäminen sekä hankkeiden alkuvaiheen neuvonnan ja tuen vahvistaminen ovat keskeisiä edellytyksiä sille, että yhteisöenergia voi nousta yksittäisistä edelläkävijähankkeista merkittävämmäksi osaksi alueellista energiajärjestelmää.

Murros luo mahdollisuuksia

Etelä-Pohjanmaan energiatulevaisuus on murroksessa – mutta samalla täynnä mahdollisuuksia. Yhteisöllinen energiantuotanto voi vahvistaa alueellista omavaraisuutta, luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja pitää energiantuotannon taloudelliset hyödyt alueella. Samalla se lisää paikallisten toimijoiden vaikutusmahdollisuuksia ja tukee oikeudenmukaista siirtymää.

HOKE-hankkeessa laaditun tiekartan tavoitteena on toimia käytännön työkaluna kunnille, yrityksille, kehittäjäorganisaatioille, viljelijöille ja muille toimijoille, jotka etsivät kestäviä ratkaisuja energiajärjestelmän uudistamiseen.

Euroopan unionin osarahoittama Hiilineutraalit, oikeudenmukaiset ja kokonaiskestävät energiayhteisöt Etelä-Pohjanmaalla (HOKE) -hanke toteutettiin ajalla 1.6.2024–31.5.2026. Hankkeen julkaisut ja keskeiset tulokset ovat saatavilla hankkeen verkkosivuilla.

Kirsi Spoof-Tuomi
Projektipäällikkö
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Kirjoittaja toimii projektipäällikkönä Seinäjoen ammattikorkeakoulun Luonnonvara ja biotalous -tiimissä ja vastasi HOKE-hankkeen koordinoinnista.